

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ОСОБИСТІТЬ СТУДЕНТА
ТА СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УНІВЕРСИТЕТУ
В СУСПІЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

1

Збірник наукових праць
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
18 травня 2020 р.

Київ – 2020

УДК 316.61(076.6):378.1

ISBN 978-617-7486-35-9

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Інституту вищої освіти НАПН України
(від 6 липня 2020 р., протокол № 3/4)

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифрових даних та інших відомостей несуть автори публікацій.

Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті. Збірник наукових праць IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. 18 травня 2020 р., м. Київ. – Київ, 2020. – 132 с.

У збірник вміщено матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті», що присвячені осмисленню стану та проблем студентів у соціокультурному середовищі університету. Рекомендовано для студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, науковців.

2

© Колектив авторів, 2020
© ІВО НАПНУ, 2020

З М І С Т

Бабенко М. О., Дуванський В. С. Підготовка інженерів-механіків в сучасних умовах.....	7
Винарчик М. Пріоритетні цілі білінгвальної освіти.....	8
Винник Н. Студентська молодь в освітньому процесі.....	11
Гавлитюк З., Андрійцьо-Рузаєва А. Особливості дистанційного навчання під час карантину студентів українських ЗВО.....	12
Гладка Г. Національне виховання студентської молоді в середовищі університету.....	16
Гурська Л. Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з фінансів, банківської справи та страхування.....	17
Демкова Т. Діалогічне мовлення як складова підготовки професіонала в нефілологічному закладі вищої освіти України.....	20
Дунець Л. Формування особистості студента в соціокультурному середовищі університету.....	22
Дудка Т. Волонтерська діяльність студента як прояв соціальної відповідальності.....	27
Єфімов Д., Агаєва Г. Викладач і студент. Проблема партнерських відносин.....	29
Жабенко О. Студентське самоврядування як середовище формування майбутніх управлінців.....	31
Журенко В. Соціальна відповідальність студента як чинник розвитку його особистості.....	35
Зінченко В. Стан, трансформації, інституційні перспективи суспільного розвитку та системи освіти в умовах «Кризи COVID-19»: глобалістика, Європа, Україна.....	36
Золочевська А., Єфімов Д. Життєві цінності, стратегії, орієнтації сучасного соціуму студентів.....	44
Іванова С. Формування особливостей співпраці представників бізнесу та закладів вищої освіти: проблеми та шляхи вдосконалення.....	46

Коваленко А., Несторук Н. Педагогічний менеджмент: готовність та здатність до інноваційної діяльності.....	49
Коваль О. Комунікативна діяльність ЗВО як чинник формування його іміджу.....	51
Ковтун О., Єфімов Д. Навчання і розвиток студентів нового з-покоління.....	53
Козуля В. Дефініційний аналіз поняття «інклюзії».....	54
Кокоріна Л. Потенціал педагогічних дисциплін в організації дослідницької діяльності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.....	57
Корнеева Ю. Психологічні аспекти дистанційної освіти.....	59
Костючков С. Вплив біофілософського знання на формування гуманістичного світогляду у майбутніх біологів в умовах сучасного українського вишу.....	60
Кравчук А. Безпековий чинник діяльності ЗВО: виклики сьогодення.....	63
Кропова А., Несторук Н. Технології проблемного навчання як чинник розвитку здобувачів освіти.....	64
Кушнір Т. Життєздатність традиційної лекції в сучасних умовах.....	67
Лавренко О., Несторук М. Подолання зволікань здобувачів освіти в освітньому процесі.....	69
Ломова А., Єфімов Д. Мотивація студентів до навчання педагогічної діяльності.....	71
Муц О. Шляхи формування емоційного інтелекту у процесі професійної підготовки.....	73
Несторук Н. Студіювання оптимізації навчально-виховного процесу сьогодення на засадах сучасних технологій навчання.....	74
Олійник Т. Відкриті освітні ресурси як засіб студентоцентрованого навчання та професійного вдосконалення.....	76
Островська Г. Розвиток особистісного творчого потенціалу: компетентнісний підхід.....	78

Паламарчук О. Залучення викладачів та студентів до врядування як один з показників ефективності діяльності університету.....	81
Парахін А., Єфімов Д. Підходи до навчання, їх зміни й розвиток здобувачів освіти нового покоління.....	85
Придятько І., Несторук Н. Аспекти навчання протягом життя як фактор успіху людини донбаського регіону.....	86
Рябченко В. Протекціонізм некомпетентності в українському суспільстві як чинник демотивації студентів у здобутті ними якісної вищої освіти.....	88
Сало Ф. Зарубіжний досвід розвитку студентського самоврядування.....	92
Сальнікова Н. Діджіталізація навчання в українських ЗВО: проблеми та перспективи.....	94
Скиба Ю. Розвиток духовного потенціалу науково-педагогічного персоналу університетів.....	96
Слюсар В., Зембицький Є. Теорія макдональдизації як постсистемний підхід до аналізу політики вищої освіти.....	98
Слюсар М. Міфотворчість засобами реклами у системі вищої освіти.....	100
Слющинський Б. Міжкультурна комунікація як прояв стану сучасного суспільства.....	102
Стецюк Є. Перспективність та переваги дуальної форми навчання в системі сучасної освіти.....	105
Тепла О. Педагогічні умови формування гуманістичних цінностей у майбутніх аграрників.....	107
Тимофєєва І. Лідерські якості та розвиток позитивних форм поведінки майбутніх учителів початкових класів.....	109
Трима К. Особливості громадських організацій як фактору впливу на вищу освіту в Україні.....	111
Федоренко Н., Черьомухіна О. Формування життєвих стратегій студентської молоді у крос-культурному вимірі.....	113
Фроленкова Н. Концепція SMART-освіти: переваги та особливості реалізації.....	115
Цибулько О. Особистість студента: етнічна культура та глобалізаційні процеси.....	118

Цимбал С. Інформаційна поведінка студентів закладу вищої освіти в суспільстві знань.....	119
Чаплінська О, Дягіль О. Ненасилля як принцип самоорганізації системи вищої освіти.....	121
Чепурна Н. Особливості дистанційного навчання серед студентів спортивного профілю.....	122
Червона Л. Участь студентів в університетському врядуванні.....	124
Чорнойван Г. Науково-дослідницька діяльність студентів в контексті інтеграції до Європейського дослідницького простору.....	129
Чумак М. Методологічні виміри студентоцентрованого навчання у сучасній вищій школі.....	130

Концептуальні недоліки відносяться до самого методу застосування даних пристроїв, наприклад виведення на великий екран проектору багато тексту без відео супроводження або малюнків, невірно зіставлену методику.

Зовнішні недоліки включають в себе невміння роботи з пристроями викладачем, нестачу фінансування для обладнання аудиторій, тощо. Ці проблеми гостро стоять на шляху освіти до повноцінного використання усіх переваг технологічних пристроїв.

Окремо належить розібрати форму навчання за допомогою Інтернету – дистанційне навчання. Вона має як недоліки так і переваги.

Недоліками використання форми навчання на дистанції за допомогою Інтернету є високі вимоги до здобувача освіти та педагога. Здобувач освіти має чітко розуміти значущість навчання та виконувати завдання з усією належною віддачею. Викладач повинен розробити особливі програми для ефективної праці на віддалені, особливий пакет завдань, має постійно стежити за успіхами здобувачів освіти та вчасно надавати допомогу, відчувати де саме здобувач освіти має утруднення. Навчання через Інтернет також вимагає перелік додаткових вимог до здобувача освіти та викладача, наявність обладнання та доступ до мережі Інтернет.

З іншого боку дистанційна освіта надає переваги незалежності від часу та місцезнаходження здобувачів освіти та викладача. Прикладом такої електронної взаємодії зі здобувачами вищої освіти є ГІМ ДВНЗ ДДПУ на період карантину в країні: всі завдання доступні на платформі Moodle, також дублюються шляхом надсилання через електронну пошту; консультування здійснюється засобами мобільного зв'язку, спілкуванням в різноманітних месенджерах (листування, аудіо, відео). Крім того, розвиток телекомунікацій створює комфортне середовище для навчання здобувачів освіти з обмеженими можливостями або підвищення кваліфікації працівників, даючи їм можливість отримати доступ до навчальних матеріалів в будь-якому місці і в будь-який зручний час.

УДК 371

Олійник Тетяна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій
Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.*

76

Відкриті освітні ресурси як засіб студентоцентрованого навчання та професійного вдосконалення

Спалах COVID-19 підкреслив критичне значення цифрового доступу до відкритих освітніх ресурсів та культурної спадщини, що дозволяють реалізувати широкий спектр інноваційних підходів і технологій для вирішення актуальних проблем суспільства. До відкритих освітніх ресурсів відносяться публічні репозиторії, електронні бібліотеки, музеї, що кардинально змінює освітнє середовище і рекомендовано педагогам для ефективного впровадження.

Сучасні технології, зокрема штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, мобільні технології, SMART-лабораторії, висувають більше освітніх можливостей для соціальної адаптації молодих людей в умовах розбудови цифрової інклюзивної екосистеми. Проте, криза, в якій потрапило людство сьогодні та необхідність швидкого занурення в цифрові засоби та онлайн освіту може уповільнити зусилля вишів, що спрямовані на якість формування як професійних компетентностей педагога, так і «soft skills» (так званих, м'яких навичок), зокрема лідерство, критичне мислення, креативність, міжкультурна компетентність тощо.

С перших днів кризи люди на ресурсах провідних організацій було запропоновано інформацію про масові відкриті онлайн курси (MOOCs) та відкриті освітні ресурси, що відкриває доступ до знань під ліцензією Creative Commons¹⁵⁵ за умови забезпечення курації, адаптації,

¹⁵⁵ Creative Commons. URL: <https://www.creativecommons.org.ua/>

багаторазового використання для викладання, навчання та дослідження¹⁵⁶. Без сумніву, для втілення цього підходу в життя, необхідні спільні зусилля, серед яких перспективним є рух за відкритий доступ до науки, освіти та культури, що може виступати каталізатором позитивних змін.

Підготовка університетів до майбутнього вимагає розглядати потенціальну значущість відкритих освітніх ресурсів не лише у електронному навчанні, але й у їх інтеграційній силі, яка може покращити вищу освіту в цілому¹⁵⁷. Безперечно, це зумовлює зміну стилю викладання, що призводить до дуже швидкої і всебічної зміни ролі педагогів: вони стають проектувальниками, керівниками, менеджерами, кураторами, тьюторами, фасилітаторами, що здатні адаптувати, управляти і оцінювати освітнє середовище.

Таким чином, акценти переносяться на поступовий перехід від зовнішнього управління освітньою діяльністю до свідомого самоуправління, що обумовлює реалізацію ефективної моделі рефлексивної діяльності студентів щодо процесів аналізу якості навчання. Безперечно, особлива увага має приділятися якості професійного вдосконалення та неперервної освіти, яка обумовлена вимогами до формування студентів як активних рівноправних учасників¹⁵⁸. У підготовці відповідального педагога щодо впровадження інновацій студентоцентрованого навчання¹⁵⁹ у сучасному освітньому просторі ми першочергову увагу приділяємо дослідженню якості відкритих освітніх ресурсів у поєднанні з навичками 21 століття.

У такий спосіб, при розробці курсу «Засоби цифрової підготовки» ми намагалися привернути увагу студентів до актуальних питань відкритої освіти, а саме: в галузі програмного забезпечення – це розробки з відкритим кодом, а також засоби культурної спадщини GLAM – галереї, бібліотеки, архіви та музеї. Спираючись на зміну освітнього ландшафту, ми запропонували створення портфоліо таких ресурсів як основи для конструювання персоналізованого навчального середовища. Тобто використання портфоліо дозволяє визначити загальний потенціал студентів, скорегувати досконалість індивідуальних навчальних програм, зміст, форми, методи та засоби організації діяльності, зокрема, інтегрованих знань, загальних компетентностей (критичного мислення, креативності тощо).

Зокрема, ми звернули увагу на те, що технологія портфоліо допомагає студентам першого року навчання у свідомій організації навчально-пізнавальної діяльності та самонавчання, а саме: студенти навчаються відповідати за розуміння того, що їм необхідно знати й вміти робити, ясно усвідомлюють рівень власних успіхів, визначають цілі та напрями подальшого росту, а також

¹⁵⁶ Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

¹⁵⁷ Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. К. : Атіка, 2008. 684 с. ; Жалдак М. І. Використання комп'ютера в навчальному процесі має бути педагогічно виваженим. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2013. №1. С. 10–18.

¹⁵⁸ Калашнікова С. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. 84 с.; Захарченко В. М. Національна рамка кваліфікацій та освітні програми і кваліфікації [Електронний ресурс] / В. М. Захарченко. — К. : [б. в.], 2015. URL : <http://erasmusplus.org.ua/2014-05-30-14-56-19/prezentatsii/cate-gory/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovadzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html>; Прокопенко І. Розвиток інноваційної педагогічної освіти як пріоритетний напрям модернізації національних систем підготовки освітянських кадрів у XXI ст. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2013. №1. С. 48-55.; Рябченко В. Університетське середовище та його вплив на розвиток особистості студента: актуалізація проблеми з позицій світоглядно-компетентнісного підходу. *Університети і лідерство*. 2018. №.2(6). URL : <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2018-6-2-72-116>; Романовський О. Психологія управлінської діяльності лідера: навчальний посібник / Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В.. Харків, 2017. 100 с.

¹⁵⁹ Бахрушин В. Реалізація засад студентоцентрованого підходу в законодавстві України про вищу освіту / В. Бахрушин. *Університети і лідерство*. 2018. №.1(5). URL: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2018-5-1-3-12>

здобувають здатність до розробки планів удосконалення власної діяльності¹⁶⁰. Отже з орієнтацією на провідну мету сучасної педагогічної освіти – формування педагога-дослідника – врахування особливостей студентоцентрованого навчання має стати ключовим ланцюгом якісних процесів змін.

Таким чином, провідна ідея розробки цього курсу полягала у формуванні компетентностей вчителя за трьома ключовими напрямками, а саме: вміння працювати з сучасним знанням, технологією і інформацією, вміння працювати з іншими людьми, а також вміння працювати з суспільством і у суспільстві. Водночас для студентів факультетів іноземної філології, мистецтв, художньо-графічного, психології та соціології використання відкритих освітніх ресурсів відбувалося у відповідності до критичного осмислення ризиків цифрових інновацій для освіти, соціальної взаємодії, суспільства сталого розвитку.

В дослідженні особливостей цифрової та академічної грамотності, що необхідна для успішного навчання у 21 столітті, ефективного застосування знання про відкрите ліцензування для використання відкритих засобів навчання ми звернули увагу на MOOCs та мікро-курси. Серед них є низка таких, що відкриті й чутливі до потреб студентів, надають можливість студентам у власному темпі опрацювати контент, виконувати завдання, проходити різні варіанти оцінювання та сертифікації. Зазначимо, що для зручності пошуку MOOCs в Інтернеті розроблено агрегатори¹⁶¹ MOOC LIST та Class Central, за допомогою яких значно спрощується опрацювання інформації про всі актуальні курси через наявні фільтри.

Проте, слід зауважити, що існують певні переваги, для вітчизняної платформи Prometheus, що пропонує специфічні для України курси, які реалізовані українською мовою, а також адаптовані курси, що є недоступними для певної частини освітян через мовний бар'єр. Без сумніву, практична користь та більша пристосованість до реальних потреб роботодавців курсів цієї платформи обумовлена результатом співпраці проектних команд з провідними компаніями, що залучаються до активної участі в розробці програм курсів та окремих модулів.

Таким чином, сучасний стан надає переконливе мотивування необхідності впровадження відповідних курсів для магістерським програмам, що мають відповідати сучасним викликам щодо встановлення балансу між освітою для кваліфікації, соціалізації і особистісного розвитку науково-педагогічних кадрів.

УДК 330.341:37.032

Островська Галина

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг
Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя*

Розвиток особистісного творчого потенціалу: компетентнісний підхід

Процеси кардинальної перебудови всіх сфер суспільного життя супроводжуються рішучим зламом традиційних ідеалів і стереотипів суспільної поведінки. У зв'язку з цим виникає й реалізується можливість масового переходу до інших життєвих цінностей, на інші світоглядні позиції, які багато в чому відрізняються від тих, що вважалися суспільними ідеалами ще донедавна. У цьому контексті зазначимо, що умови для розвитку України відзначені глибокою та тривалою соціально-економічною кризою, духовним та моральним занепадом, деградацією культури, дегуманізацією людських відносин. Для розв'язання означених проблем необхідно, щоб більшість людей володіла здатністю нестандартно підходити, аналізувати та вирішувати завдання сучасності,

¹⁶⁰ Прокопенко А., Олійник Т., Москаленко В., Лебедева В. Формування цифрової грамотності педагогів в умовах інклюзивної освіти. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: монографія* / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Х.: ХНПУ, 2017. С. 453-460.

¹⁶¹ MOOC LIST; Class Central. URL : <https://www.mooclist.com/>, <https://www.classcentral.com/>
